

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

לה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

ק יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ונבאו
 על העיר בשח ויהרגו כל זכר : כו ואת
 חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ויקחו
 את דינה מבית שכם ויצאו : כז בני יעקב
 באו על החללים ויבזו העיר אשר טמאו
 אהותם : כח את צאנם ואת בקרם ואת
 חמוריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה
 לקחו : כט ואת כל חילם ואת כל שפם
 ואת נשיהם שבו ויבזו ואת כל אשר בבית :
 ל ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי
 עברתם אתי להבאישני בישב הארץ בכנעני
 ובפרוי ואני מתי מספר ונאספו עליו הכנעני
 ונשמדתי אני וביתי : לא ויאמרו הכנעני
 יעשה את אהותנו : פ א ויאמר אלהים
 רה אלי יעקב קום עלה בית אל ושבע שם ועשה
 שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני
 עשו אחיך : ב ויאמר יעקב אל ביתו
 ואל כל אשר עמו הסרו ארתי אלהי הנכר
 אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם :
 ג ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם
 מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי
 בדרך אשר הלכתי : ד ויתנו אל יעקב
 את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים
 אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת
 האלה אשר עם שכם : ה ויסעו ויהי
 תחת אלהים על הערים אשר סביבותיהם
 וזא רדפו אחרי בני יעקב :
 ויבא

ס"א זרבה
 רה

דינה גבר חרביה ונאלו על קרמא דיתבא
 לרוחצן וקטלו כל דכורא : כו ונת
 חמור ונת שכם בריה קטלו לפתנס דחרב
 ודברו ית דינה מבית שכם ונפקו : כז בני
 יעקב עלו לחלצא קטילי ויבזו קרמא
 דסאיבו אחתהון : כח ונת ענהון ונת
 תוריהון ונת חמוריהון ונת די בקרמא ונת
 די בחקלא דברו : כט ונת כל נכסיהון
 ונת כל טפלהון ונת נשיהון שבו ויבזו ונת
 כל די בביתא : ל ויאמר יעקב לשמעון
 וללוי עברתון יתי למיתין דבבו בינא וביין
 יתבי ארעא בכנענאה ובפרוינאה ונאנא עם
 דמנין ויתבגשו עלי וימחוגני ואשתי צי אנא
 ואנשי ביתי : לא ויאמרו הנכפיקת ברא
 יתעביד ית אחתנא : א ויאמר יי ליעקב
 קום סק לבית אל ותיב תמן ועביד תמן
 מדבחה לאלקא דאתגלי עקך במערקך מן
 קדם עשו אחיך : ב ויאמר יעקב לאנשי
 ביתיה ולכל דעמיה אעדו ית טענת עממא
 די ביניכון ואדכו ושנו בסותכון : ג ונקום
 וניסק לבית אל ואעביד תמן מדבחה
 לאלקא דקביל צלותי ביומא דעקתי ונת
 מימריה בסעדי באורחא דאנולית : ד ויהבו
 ליעקב ית כל טענת עממא די בדיהון
 ונת קדשיא די באודגיהון וטפור ונתהון ויעקב
 תחורת בוטמא דעם שכם : ה ונטלו
 וחות דחלא מן קדם יי על עממא די
 בקרוי סתרגיהון ולא רדפו בתר בני יעקב :
 ואתא

יעקב
 כו
 ונת
 חמור
 ונת שכם
 בריה
 קטלו
 לפתנס
 דחרב
 ודברו
 ית דינה
 מבית
 שכם
 ונפקו
 כז בני
 יעקב
 עלו
 לחלצא
 קטילי
 ויבזו
 קרמא
 דסאיבו
 אחתהון
 כח ונת
 ענהון
 ונת
 תוריהון
 ונת חמוריהון
 ונת די בקרמא
 ונת די בחקלא
 דברו כט
 ונת כל נכסיהון
 ונת כל טפלהון
 ונת נשיהון
 שבו ויבזו
 ונת כל די בביתא
 ל ויאמר
 יעקב לשמעון
 וללוי עברתון
 יתי למיתין
 דבבו בינא
 וביין יתבי
 ארעא בכנענאה
 ובפרוינאה
 ונאנא עם
 דמנין ויתבגשו
 עלי וימחוגני
 ואשתי צי אנא
 ואנשי ביתי
 לא ויאמרו
 הנכפיקת ברא
 יתעביד ית
 אחתנא א
 ויאמר יי ליעקב
 קום סק לבית
 אל ותיב תמן
 ועביד תמן
 מדבחה לאלקא
 דאתגלי עקך
 במערקך מן
 קדם עשו אחיך
 ב ויאמר יעקב
 לאנשי ביתיה
 ולכל דעמיה
 אעדו ית טענת
 עממא די ביניכון
 ואדכו ושנו
 בסותכון ג ונקום
 וניסק לבית
 אל ואעביד תמן
 מדבחה לאלקא
 דקביל צלותי
 ביומא דעקתי
 ונת מימריה
 בסעדי באורחא
 דאנולית ד ויהבו
 ליעקב ית כל
 טענת עממא
 די בדיהון ונת
 קדשיא די באודגיהון
 וטפור ונתהון
 ויעקב תחורת
 בוטמא דעם
 שכם ה ונטלו
 וחות דחלא
 מן קדם יי על
 עממא די בקרוי
 סתרגיהון ולא
 רדפו בתר בני
 יעקב ואתא

דעקב שקיעו ולו אחי דינה גבר סייפיה ועלו על קרמא בהוה יתקא לרדתו וגוי : כו וירת חמור וית שכס וגוי : כז כותר בגוי דעקב עלו לתלפא קטוליא רבוו ית קרמא דסאיכו בגוה אסתהו : כח ית ענהום וית תוריהום וית תמריהום וית דבקרמא וית דבתקלא קוו : כט וירת קל נבסיהו וית קל טפלרהו שכו רבוו וית קל דבבתא : ל ואמר יעקב לשמעון וללוי עברתו יתי למקא שמי ביש דתמי ארעא בקנענא ופקרנא ונאנא וגוי :

ירושלמי

עניו יתרו בגוי דעקב פחדא ואמרין לישראל אברהו לא יאי הוא דיהו קתאמר בקנישתהו דישראל רבית קרדשיחו ערליו סאיכו בתולא ופלתי צלמין רבתיא דעקב ברם יאי היא דיהו קתאמר בקנישתהו דישראל רבית מדדשיחו ערליו אתקטילו על עסק בתולא ופלתי צלמין על דסאיכו לדעה בת יעקב דלא יתי שקס בר תמור קתנאי בלביה ואמר באיתא דלית לה אנש למתבע ערקנה כו ותעביד לדעה בת יעקב ואמרין באיתא וגי ונפקת ברא מתשייב ית אחקו :

לא עניו שקיעו ולו לא יאי למיהו מרתאמר בקנישתהו דישראל ערלאו סאיכו לבתולא ופלתי צלמין טניפו לבתיה דעקב אלחין קדיו יאי למיהו קתאמר ערלאו אתקטילו בגין בתולא ופלתי צלמין בגין רבתיא דעקב ולא יתי שקס בר תמור קתנאי קמיליה עלנא וקאיתא מטעניא נפקת ברא דלית לה פבוש ועביד ית אחקו אין לא עברנא ית פתקא דדיו : א ואמר " ליעקב קום סוק וגוי : ב ואמר יעקב לאנשי ביתיה ולקל דעמייה עטרוו ית טענת עקמיא דבייכוו דבקרמון מבית טענת שקס ואיכוו קוסאבות קטוליא דקבבתו בהוון ושכו כסותהו : ג ונקום ונסק וגוי :

ד ופקרוו גיד יעקב ית כל טענת עקמיא דביידיהו דבכרו מן טענות שקס וית קדשיא דהו באודגהו דתמי קרמא דשקס דהורה ציד בהוון דמות פיסליה וסמר יתהו יעקב מחות ברטמא דקמיא לקרמא דשקס : ה ונטלו

מתנו

רשי

כואסו . ומדרס אנדה כטוחס היו על כחו של זקן (כ"ד) : (כו) על החללים . לפשט החללים : (כט) חילם . ממוכס . וכן (דברים ה) עשה לי את החיל הזה (במדבר כד) וישאל עושה חיל (דברים מט) ועזבו לאחרים חילם : שכו . לשון שבייה לפיכך טעמו מלרע (יג) : (ל) עברתם . לשון מים עכורים אין דעתי כלולה עכשו . ואנדה כלולה היתה הכתיבה עברתם אותה (תנחומא) מוסרת היתה כיד כעניס שיפלו כיד כני יעקב אלא שהיו אומרים עד אשר תכרה ונחלת את הארץ לפיכך היו שותקין . מתי בוספר . חנסי מועטים : (לא) הכזונה . הפקר : את אחותינו . ית אחתנא : (יד) הכיאת הרגס על מלת אחתנא שהו כראיה מתוך הפסוק כלשון רבים מדכתיב כלן אחותינו מלא כיו"ד ד"ט"כ גבי רבקה אחותינו את היי לאלפי רכבה שם חסר יוד ולכן תפרש שכלן הוא לשון רבים וקאי על כל כשיישראל אחותיהם הכזונה יעשה ולכן מביא רש"י התרגום שמתרגם ית אחתנא כלן כמו להלן להורות שהו לשון יחיד . ודוק (א) קום עלה . (תנחומא) לפי שאחרת כדרך כענשת וכו' לך ואת מכתך : (ב) הנגר . שיש כירכס משלל של שכס : והשחרו . תגדות אליים : וההליפו שמלותיכם שחא נש כירכיס כסות של ע"ו : (ד) האלה . מין אילן סרק : עם שכס . אלא שכס : (ה) חתת . פחד :

באר רחובות דקדוקי רשי

כשניטן) : (יג) רצה לומר אלו היו הטעם שקורין (טראפק) למעלה היינו קודם נקודה אחרונה כוה שקברו היו לשון שוכ אשוכ אילין שקבר (ויא הכין ויודר קערט) אכל עכשוו שהטעם (כל"א טראפק) מלרע והיינו למטה אחר נקודה אחרונה כוה שקבר לשון שביה הוא שכו (ויא הכין גפאלנגן) : (יד) ככר ידעת דענין זונה תתפרש לשתי עניינים ענין ראשון מופקרת לכל אדם וכחלת לא שייך

רשבים

ולא מהרומים . וכן כל כחט שכל מקום על היושבים הוא אומר בין בתורה בין כנכחיים : (ב) להכאישי . את ריחי . כיון אשר הכאשת את ריחתי : (ג) אלהי הנגר . שלקחו כעיר :

מכלל יופי

שאר הנכחים (כו) (אשר טמאו אהורם) : העור אשר טמאו בה אהורם . (כט) חילם) : פירושו ממון ורכוש : (ל) (עברתם) . ענין השחתה : (להבאישי) . כל הענין הזה הוא ענין סרחון אבל הפרש כל אחד לפי ענינו דהקורב אליו ופירושו להתעיבני ולמאוס בי כמנ שיבאש אדם

דבר המבאיש :

לה (כ) (הנגר) . שם ענין החכשה והזרות והוא הפך ההכרה . (והחליפו) . ענינו התחדשות התמורה : (ד) (עם שכס) . בא במקום בירה כמו בשכס ובפירוש סמוך לשכס : (ה) (חתת) . הראוי חתתת בפלס צדקת

ו יבא יעקב לזרה אשר בארץ כנען
 הוא בית-אל הוא וכל-העם אשר-עמו :
 ז ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל בית-
 אל כי שם נגלו אליו האלהים בבקחו מפני
 אהיו : ח ותמת דברה מינקת רבקה ותקבר
 מתחת לבית-אל תחת האלון ויקרא שמו
 אלון בכות : פ ט וירא אלהים אל-
 יעקב עוד בבאו משדן ארם ויברך אתו :
 י ויאמר-לו אלהים שמך יעקב לא יקרא
 שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך
 ויקרא את-שמו ישראל : יא ויאמר
 לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה נוי וקתל
 גוים יהיה ממך ומלכים מחלציה וצאו :
 יב ואת-הארץ אשר נתתי לאבותם
 וליצחק לך אתננה ולזרעה אחריך אתן את-
 הארץ : יג ויעל מעליו אלהים במקום
 אשר-דבר אתו : יד ויצב יעקב מצבה
 במקום אשר-דבר אתו מצבת אבן ויסך
 עליה נסך ויצק עליה שמן : טו ויקרא
 יעקב את-שם המקום אשר דבר אתו שם
 אלהים

ששי

אלהים

רשי

יעקב

ו ואתא יעקב לזו די בארעא דקנען היא
 בית-אל הוא וכל-עמא די-עמיה : ז ובנא
 תמן מדבחה וקרא לאתרא אל-בית-אל
 ארי תמן איתגלו ליה מלאכיא די במיערקיה
 מן-קדם אהויה : ח ומיתת דבורא מינקתא
 דרבקה ואיתקברת מלרע לבית-אל בשפולי
 מישרא וקרא שמה מישר בכורא :
 ט ואתגלי יי ליעקב עוד במיתוהי משדן
 ארם וברך יתיה : י ויאמר-ליה יי שמך
 יעקב לא יתקרי שמך עוד יעקב אלהין
 ישראל יהי שמך וקרא וית-שמה ישראל :
 יא ויאמר ליה יי אגא אל שדי פושוקי
 עם וכנשרת שבטין יהון מינד ומלכין
 דשלטין בעממא מינד יפקון : יב ונת-
 ארעא די יהבית לאבותם וליצחק לך
 אתנינה ולבנד בתך אתן ית-ארעא :
 יג ואסתלק מעילוהי וקרא די בבאתרא
 די-מליל עמיה : יד ואקים יעקב קמתא
 באתרא די-מליל עמיה קמתא דאבנא ונסך
 עלה נסכין ואריק עלה מושחא : טו וקרא

(ז) אל בית אל - הק"כ כבית אל נולדו שכינתו כבית אליו תיבה חסיה ב"ת המשמשת בראשה כמו (שמואל ב ט) הנה הוא בית חכר
 בן עמיאל כמו כבית חכר - בית חכר כמו כבית חכר : נגלו אליו האלהים - במקומות הרבה יש שם אלהות וחדות כלשון רבים כמו חונו
 יוסף חס בעליו עמו ולא כאמר בעלו וכן אלהות שהיא לשון שופט ומרד כמו בלשון רבים אבל אחד ומכל אחד השמות לא תנוצח כלשון רבים :
 (ח) ותמת דבורה - מה ענין דבורה כבית יעקב חלה לפי שאמרה רבקה ליעקב ושלחתיך ולקחתיך יומם שלחה דבורה אלנו ללמדן חרס ללאת
 עמם ומתה כדרך - מדכרו רבי משה הדרשן למדעיה : מתחת לבית אל - בעיר יומבת כהר ונקברה בג' ג' הנהר : תחת האלון -
 כשפולי משרא שהיה מישור חלמעהל כשמוע הדר והקבורה חלמטס ומישור של בית אל היו קורין לו אלון - וחגרה כתבשר שם כחבל שני שהוגד
 לו על אחו שנתה (ב"ר) : ואלון כלשון יוני חבל - ולפיכך העלימו (ס"ח ולפי שהעלעו) את יום מותה שלא יקללו הכריות כרם שינא
 ממונו עשו חף הכתוב לא פרסמה (ט) עוד - פעם שני במקום הזה אחד כלכנו ואחד כשוכנו : ויברך אותה - ברכת אכלים : (ב"ר)
 (י) לא יקרא שמו עוד יעקב - לשון חרס הכח כמארכ ויעקב חלה לשון ער ונגיד : (יא) אני אל שדי - שאני כדי לברך שהכריות
 שלי : פרה ורבה - על שם שעדיין לא נולד בנימין וחף על פי שכבר נתעברה עמו : גוים כנימין : גוים (ב"ר) מנשה ואסרים שעתידים ללאת
 מיוסף והם כנימין השכטים : ומלכים (ב"ר) סאל ואליס כושת שהיו עושכט בנימין שעדיין לא נולדו (ומקום זה דרשו אכבר כשהחליך חיש כשת

מתמן מודים ומצלו קדם יי ומה רחיקא מן קדם יי על צממא דבקרני חורגיהום וגוי י ו ואתא יעקב וגוי :

ירושלמי

ומיתת דבורה מרבייהא דרבקה ואתקבצת מלרע לבית אל תחורר בלוטא וקרא שמייה בלוט בכותא :

אלהא דעלקא והא שמייה מברך לעלמי עלקא אליפרי יתו שיקדיו יאיו גמיימו שפירין אליפת יתו ברבר תתנא מן אדם ונוגיה דבן בתא קפבש ובריד יתו מיקריה ביי ואמר להון מיקריה ביי מקופר וקנו וקלוז ית ארעא וברבושר יתה אליפת יתו למבקר א ית בישויא מן אברון אברהם צדיקא פד איתגלית עלוי ביישרי תווא תפקיעת יתיה למינר עירלהיה ויתיב ליה בתבע משקניה במיחוס יומא דבו בתא קפבש ואמר ואיתגלי עלוי מיקריה ביי קמישרי תווא ועוד אליפת לן למבקר א ית אבילא מן אברון יעקב צדיקא פד איתגלית עלוי ביישריה מן פנן בארם פד ארעית דלבוה מרבייהא דרבקה אמייה אורחא דעלקא ומיתת עלוי דחל באורחא ויתיב ליה יעקב אברון צונת ומילל לה ומספד רבבי נתא ריפון כל עלמא יי

במקילת בתמיך טכיא איתגליתא עלוי וגרימת יתיה וברכת אביכיא ברכת יתה על אמייה בגין קדון בתא קפבש וקרא יעקב ביי על יעקב זמן הנינייה במייתיה מפנן ארם ובריד יתיה :

ו והוה

רשי"י

ואף השבטים דרשו וקרבנו בנינו דכתיב (עופטים כא) איש מאנו לא יתן את בתו לבטנין לאשה ומורחמיה לא תאמנה עולה מן השמים לא היה הקב"ה אומר ליעקב וולכיס מולדך יבא וגו' וקלגווי שגויים עתידים כנו ליעשות כמנין הגויים שסע' חמוות וכן כל הסנהדרין שבעים : ד"א שעתידים כנו להקריב איסור כמות כגויים טימיליהו . כרש"י (סן) : (יד) במקום אשר דבר אהו . איני

באר רחובות דקדוקי רשי"י

סיך מלת יעשה כיהיא עשה את עלמה מופקרת וענין שני על ידי אונס וכוחת סיך מלת יעשה כי המאנס עושה אותה בעל כורחה לזונה : וגם הולכת לדעת שכתבו המדקדקים דמלת את לא תתפרש כמו שנתבאר בין הכריות את (כל"א חו"ג) רק נתקן על הרום סימן ללשון פעול כי התיבה הכאה קודם מלת את הוא הפועל (ער טוט דיא ווערק) והתיבה הכאה אחר מלת את הוא הפועל ער

רשב"ם

(ז) ויקרא למוקם . שחון לזו שהקים מלכה שם בבאו מפיית אביו . אל בית אל . כינתחלה נקראת שם אעיר בית אל . ואלו לזו שם העיר לראשונה . אבל עכשו קרא שם המוקם בית אל שחון לעיר אשר חלם שם אל בית אל למי שעד עתה הוא היה בעורו (ח) אלון בכות . לא נכתב אלל מפני שכל המקומות שהלך יעקב בחורתו הולך ומופרש : (ט) וירא אלהים אל יעקב עוד . אחר שנקע מלוח הוא בית אל . קרא עוד את מוקם השני בית אל כמו שאמרש והולך : (יד) במקום אשר דבר אהו . כמוה פעמים נאמה לשון זה כפרסה וו לפי שהיה המוקם

מכלל יופי

דכריס לנ צדקה' עשה . (ח) (אלון בכות) . כמו הוסעד הזה אלון ולבנה יחזאלכ אלונים מוכשו והרגם אותם יונתן בלוטא בלוטין והוא הגקרא קשמני"ר בלעז ואנקלוס הרגם זה כמו אלון בצרי שענינו מישור : (ככות) . שם מענין בכיה : (י) (כיאם ישראל) . רוצה לומר כיאם ישראל משהתח עמו כמו שפירשנו : (יא) (מהלציד) הם המתקנים

אלהים בית-אל : טז ויסעו מבית אל
 ויהי-עוד בכרת-הארץ לבוא אפרתה ויהי
 רחל ותקש בלדקה : יז ויהי בהקשתה
 בלדתה ותאמר לה המילדה אל-תיראי כי
 נס-גוה לך בן : יח ויהי בצאת נפשה כי
 מתה ותקרא שמו בן-אוני ואביו קרא-
 לו בנימן : יט ותמת רחל ותקבר בדרך
 אפרתה הוא בית לחם : כ ויצב יעקב
 מצבה על-קברתה הוא מצבת קברת-
 רחל עד-היום : כא ויסע ישראל ונט
 אהלה מהלאה למגדל-עדר : כב ויהי
 בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן
 וישכב את-בלהה פיגוש אביו וישמע
 ישראל פ ויהיו בני-יעקב שנים עשר :
 כג בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון
 ולוי ויהודה ויששכר וזבולון : כד בני רחל
 יוסף ובנימן : כה ובני בלהה שפתת רחל
 דן ונפתלי : כו ובני זלפה שפתת לאה גר
 ואשר

יעקב ית-שמו דאחרא די מליל עימיה
 תמן יי בית-אל : טז ונטלו מבית אל
 ויהי-עוד כרוב-ארעא למיצל לאפרת
 וילידת רחל וקשיאת במלדה : יז ויהי
 בקשיותה במילדה ואמרת לה תייתא לא
 תחלין ארי-אף-דין לך בר : יח ויהי
 במיפק נפשה ארי מיתת וקרת שמייה בר-
 דניי ואבוהי קרא-ליה בנימן : יט ומיתת
 רחל ואתקברת באורה אפרת היא בית
 לחם : כ ואקים יעקב קמא על-קבורתה
 היא קמת קבורתא-דרחל עד-יומא-דין :
 כא ונטל ישראל ופרסיה למשכניה
 מלהלאה למגדל-העדר : כב ויהי בר-
 שרא ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן
 וישכב עם-בלהה לחינתא דאבוהי ושמע
 ישראל והיו בני-יעקב תרי עשר : כג בני
 לאה בוכריה דיעקב ראובן ושמעון ולוי
 ויהודה ויששכר וזבולון : כד בני רחל יוסף
 ובנימן : כה ובני בלהה אמתא דרחל דן
 ונפתלי

אדם

רשי

איני יודע מה מלאדנו : (יז) ככרת ארץ - מנחם פירש לשון ככיר רכוי מהלך רכ - ולאנה כומן שהארץ חלולה ומנוקבה ככרה (כ"ר)
 השני מלוי הסתיו עבר והסרכ עדיין לא כל ואין זה פשוטו של מקרא שהרי בנימן מנינו (מלכים ב) וילך מלתי ככרת ארץ - ואומר את
 שהיא סם מדת קרקע כמו מהלך פרסה או יותר כמו שאתה אומר צמד כרם חלקת שדה כך כמהלך אדם נותן סם מדה (קרקע כמו מהלך מיל)
 ככרת ארץ (טו) (יז) כי גם זה - נוסף לך על יוסף - ורכותינו דרשועים כל שבת נולדה תאומה ועם בנימין נולדה תאומה יתירה :
 (יח) בן אוני - בן זערי : בנימן נראה בעיני לפי שהוא לכדו מלך הארץ כנען שהיא כנעם כמאדס כא מארס נהרים כמו שנאמר כנעם
 בארץ כנען הלך ונסוע הנכבה - בנימין - בן ימין לסון (ההלים פט) לטון וימין אתה כראתם לפיכך הוא מלא : (כב) בשכנו ישראל
 בארץ ההיא - עד שלא בא לחברון אלא יחזק ארעוהו כל אלה : וישכב - (ישבת נח) מתוך שכלכל ושכבו ועלה עליו הכתוב באלו
 שכבה ולמה כלכל וכלל יזעיו שכשתה רחל נטל יעקב ונטתו שהיתה נתונה תדיר באהל רחל ולא באהר אהלים ונתנה באהל כללה כא ראוהו
 ותבע עלכון אינו אומר אם אחות אחי היתה צרה לאחי ושפחת אחות אחי תהא צרה לאחי לכך כלכל : ויהיו בני יעקב שנים עשר - מתחיל
 לענין ראשון משנולד בנימין בשלמה המטה ומעתה ראויים למנות ומנאן ורכותינו דרשו למדוינו כא שכלן - שנים וכו' נדיקים שלא חטא ראוהו :
 (כג) בכור יעקב אפילו כשעת הקלקלה קראו בכור : בכור יעקב בכור לנחלה בכור לעבודה בכור למנין ולא נתנה ככירה ליוסף אלא
 לעבד

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

קט

טו ונתלו מבית אל ונתן הרוב סוגי אשון עלליתא
 דארעא במימיה לאפרת וליבת רחל נקשת במילדה :
 יו ונתן בקשייתה במילדה וצמבת לה מימיה לא
 התחילו ארום אוף דין ליד בר דבר : יח ונתן במישק
 נפשה ארום קטרה עלה מוקא וקבת וגוי : יט ומיתת רחל וגוי : כ ואקים יעקב קמחא על בית קבורחא
 גויא קמת בית קבורחא וגוי : כא ונטל יעקב רפרס למשקניה מן לחלא למגדלא דעדר ארתא דמתקון עתיד
 דאתגלי מלכא משיחא בסוף יומיא : כב ונתן בר שרא ישראל בארעא הויא ואול ראובן ובלבל ית ביצא
 דבלקה פלקמיה דאבוי דנתן מסדרא כל קביל ביצא דלאה אמיה ואתחשוב עליו באלו שמיש עמה וישמע
 ישראל ובאיש ליה ואמר ווי דלקומי נפק מיני פסולא היקמא דנפק מן אברהם ישמעאל ומן אבא נפק עשו מתיבא
 רוקא דקודשא וכן אמר ליה לא תדמל דגלהון צדוקין ולית בהון פסולא דמקמח דאיתליד בנימין תור בני יעקב
 תריסר : כג בני לאה וגוי : כד בני רחל וגוי : כה ובני בלהה וגוי : כו ובני זלפה וגוי :

ונתן אישון קרוב ארעא למיעל לאפרת וליבת רחל
 ואתחשיבה במילדה :
 ואבוי נתן קרי ליה בלשון בית קודשא בנימין :

באר רחובות דקדוקי רש"י

ער ליו ווארין גווערקט) ונתורגס כלשון תרגום את ית חן על המעט כאשר לא יכות קודם מלת את לשון פועל כמו הכנס הכאה את
 יעקב מתורגס את יעקב עם יעקב וזה שכתב רש"י ית (ההתנה) דרבה לומר נדכתיב יעשה את אחותנו על כרחיך מורה מלת יעשה
 דמלת את תפרסם כלשון התרגום ית' אחתנח ויהיו סכס עשה חותיה בעל כורחה לוונה ולאפוקי חילת הוי כתיב מלת יעשה חול לא הוי
 תיתורגס כלשון ית רק כלשון עם וכלמה שכתבתי הוא תמונית דכרי הרס המורחיו ולא כמו שפירשתי בקת חומשים בדכרי רש"י מוקף
 בשתי מנחי לבנה וכלל דכרוי נדכתיב כאן אחותנו מלת יוד חוכא למוטעיו וכולי עיני סהויה טעה בעלגו כינס כאן אחותנו חסר יוד :
 (טו) רצה לומר לדעת מנחם במלת ככרת הוא השורש כבר מן לשון ככיר כות והיינו ענין רכוי (פיליטי) ולדעת אנדגוס כן שרטו
 כבר

רשב"ם

המקום שאמנע הדרכים ואין סע עיר : (יו) ככרת - כמו ירוש ככירי - ואוריד ככיר ושבסי - לשון הרכ ולפי ריבוי ארץ עד אפרת
 נקברה כדרך : ותקש - כמו ותקשה - כמו ותנו ותלנה - ותבס - ותכסה : (יז) אל תיראי כינס זה הלך בן - כאשר
 התפללת יוסף ה' לני בן חמר ולא חפץ להמיתך אלא קבול תפלתך ולדבר על לכה נתכוונה : (יח) בנימין - כן זקונים : כן ימים כמו לקן
 היעין - כמו הימים : (כ) היא מנכת קבורת רחל שאמר שמואל לשאול כשהלך ממנו לאחר שמתחיל לומר : (כא) למגדל עדר - סמוך
 לבית לחם היה נדכתיב כתי עשר ולתהיבית לחם אפרתה וגו' וכתיב כסמוך ולתה מגדל עדר וגו' : (כב) וישמע ישראל - לא ככתב
 יז

מכלל יופי

המתנים : (טו) (ככרת) - או טעמו חלק מהאן שזה
 שרשו כבר - והגאון רבי סעדיה פירש הכף כף הרמיון
 ושרשו אב כן כרה ופירושו כמיל וזהו הנכון
 כי אינו מיל מוקדק בי אם פחות ממיל בעדות ראיה
 ואם כן מה שפירש רד"ק בשרש כרה הווא כמר :
 (ותקש) - פועל יוצא וכן (בהקשותה) ופי' שהקשתה הלירה על גפשה - (יז) (כי
 גסוה לך בן) - כמו שאמרת בראשית ל יוסף ה' ליבן אהר
 כן היה כינס זה הלך כן ועתה הרחקי : (יח) (כי מהרה) -
 כשקרה לבוה ואין בה תקוה קראה לו קודם שתמות בן אוני -
 (אוני) - אבריו : (בנימין) - נתחבר שם העצם מימין
 ופירושו בנימין ולפי שהימין נכבר וחביב על האדם מהשמאל

והקטן שבבני חבי' על האדם
 יוהר קראו בנימין - כלומר
 בנימין חביב ונכבד ערלי
 שגורד לער וקנתי וכן
 תהליסס תהי ירך על איש
 ימינך האהוב והחביב עליך
 כמו שאמר ועל בן אמצת
 לך - (ב) (מצבת) - היא אבן שמוציבין אותה לציון הקבר :
 (כב) (פלגש) - היא האמה המיוחדת לאדם למשכבו בל' א'
 כתובה ובלא קדושין וראובן חשב כי לא היה אסורה עליו
 לפי שהיתה תחלה שפחה ואחר כך לקתרה אביו לפלגש
 והכתוב מעיד עליה שהיתה
 לו לאשה שכן כתיב ותתן
 לו את בלהה שפחה לאשה :
 (כו) (אשר ילד לו) - ררך
 כלל לשון יחיד על רבים
 ואמר בפדן ארם ואף על פי
 שבנימין

בראשית לה לו וישלח

אונקלוס

ואשר אלה בני יעקב אשר ילדו בפדן
 ארם : כו ויבא יעקב אל יצחק אביו
 ממרא קרית הארבע הוא הברון אשר נר-
 שם אברהם ויצחק : כח ויהיו ימני יצחק
 מאת שנה ושמונים שנה : כט ויגוע יצחק
 וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים
 ויקברו אתו עשו ויעקב בניו : פ
 לו א ואלה תלדות עשו הוא אדום :
 ב עשו לקח את נשיו מבנות כנען את
 עדה בת אילון הקחי ואת אהליבמה בת
 ענה בת צבעון החוי : ג ואת בשמת בת
 ישמעאל אחות נביות : ד ותלד עדה
 לעשו את אליפו ובשמת ילדה את רעואל :
 ה ואהליבמה ילדה את יעיש ואת יעלם
 וארתיקרה אלה בני עשו אשר ילדו לו
 בארץ כנען : ו ויקח עשו את נשיו ואת
 בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו ואת
 מקנהו ואת כל בהמתו ואת כל קנינו
 אשר רכש בארץ כנען וילך אל ארץ מספני
 יעקב אחיו : ז כיהיה רכושם רב משבת
 יחדו ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אתם
 מספני מקניהם : ח וישב עשו בהר שעיר
 עשו הוא אדום : ט ואלה תלדות עשו

אבי רשי

דאדומאי

לענין השבטים שנעשה לשני שבטים : (כו) ממרא . שם המישור : קרית הארבע . שם העיר חוורא קרית הארבע אל מישור של קרית
 ארבע . ואלת היה לו לכתוב חוורא הקרית ארבע כן דרך התקרא בכל דבר שמו כפיל כנען . זה וכנען בית לחם אתי עור בית אל הם הולך
 להעיל כו"ה אבותה בראש התיבה השניה (שמואל א' יז) בית הלחמי (שופטים ז) עשרת חבי העזרי (מלכים א' ו) כנה חאל בית
 העלי : (כט) ויגוע יצחק . אין מוקדם ומאוחר בתורה וזכירתו של יוסף קדמה לזיתתו של יצחק" כשנה שהרי כשנולד יעקב היה יצחק בן
 ששים שנה שחומר ויצחק בן ששים שנה וגו' ויצחק מת בשנת ק"ב ליעקב אם תזילא ששים עומדה ושמעונים שנה כשארזו ק"כ ויוסף נזכר בן י"ז שנה
 וחמה שנה שנת מלה ומסנה ליעקב כילד בן ששים ומלש כתבין ארבעה שנה נטמן בבית עמר הרי שבעים ובעה וארבע עשרה עבד כלשה
 וכסוף ארבע עשרה נולד יוסף שחומר ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגומר הרי תשעים ואחת . וי"ע עד שלא נמכר יוסף הרי מלה ושמנה

פ
א
נת
גפשה
רעק
בלא
עוד
שכי
כסמי
חס
שכיס
מחלי
על
אכיו
יכלה
העו
כבר
ככרת
לכ
מלש
זה
עת
חולק
מכנות
וכפר
כאשר
בלא
שעיר
ולפי
ודינו
פלג
ואחות
ואחות
כתן